

Die uw jeugd vernieuwt
als die van een arend...

De Reformatie

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

KERKELIJK LEVEN / M. te Velde

In dit nummer:

KERKELIJK LEVEN 977
M. te Velde

Kerkelijk
echtscheidingsrecht

MEDITATIEF 982
Jt. Jansen
Levenslang leerling

WANDELEN MET GOD 983
H. Folkers
Failliet,
maar niet voorgoed

ACHTERGRONDEN 985
C. Trimp
Een 'plurale' Bijbel is
een machteloze Bijbel

GEMEENTE IN OPBOUW 987
Ph. Troost
Gaven-gericht beleid

OPVOEDING EN ONDERWIJS 991
Jetze J.D. Baas
Met je kinderen
uitzien naar de zondag

en verder...
Meegelezen

KERKELIJK ECHTSCHIEDINGSRECHT

Hoe moet de kerk reageren op echtscheiding? Je kunt niet alleen maar zeggen: 'het mag niet'. Er is een zorgvuldige weging van situaties nodig. Je moet Gods Woord recht doen, En je moet ook mensen die gaan scheiden recht doen.

Het rapport van deputaten voor echtscheidingszaken aan de synode van 1996 draagt belangrijke bouwstenen aan voor een verantwoord kerkelijk beleid.

Vorige week heb ik een paar elementen aangewezen die ik in het rapport, naast veel goeds, toch wel heb gemist. Ik noem ze nog even. Er wordt geen systematische inventarisatie van knelpunten gegeven. Een bespreking van de nog geldende synodebesluiten van 1923 ontbreekt. En het rapport eindigt niet met een concept-besluit waarin je kunt zien, welke richtlijnen er voortaan zouden moeten gelden. Wat ik vooral miste was het spre-

ken over schuld en verzoening als een beslissende schakel in heel het denken en handelen inzake scheiden en hertrouwen. In dit artikel wil ik vervolgens enkele andere punten aansnijden.

Goede uitgangspunten

Vanuit de Heilige Schrift hebben de deputaten onder woorden gebracht wat volgens hen de pijlen zijn van een verantwoord kerke-

raads-beleid rond echtscheiding. Ik vat die principes in eigen woorden in **zeven** punten samen.

1. De **HERE** wil de echtscheiding niet. Hij wil dat mensen die door **Hem samen** gevoegd **zijn**, ook samen **blijven**. Dat is en blijft **zijn** heilzaam gebod, dat geldt voor alle mensen. Dat moet ook **steeds** de grondtoon zijn van heel het kerkelijk handelen in zaken rond echtscheiding.
2. Wanneer een getrouwd iemand overspel pleegt, dan is de ontbinding van het huwelijk geen automatisme. Je zult altijd eerst proberen te **komen tot verzoen-**

KERNREDAGTIE:

PROF. DR. M. TE VELDE,
DRS. G.J. VAN MIDDELKOOP.

OVERIGEREDACTIELEDEN:

DRS. R. TER BEEK, DRS. B. BOS,
DRS. A.L.Th. DE BRUIJNE, DRS. B. LUITEN,
PROF. DR. C.J. DE RUIJTER,
DS. A. DE SNOO.

MEDEWERKERS:

J.J.D. BAAS, DRS. C.J. HAAK,
J.M. DE JONG, DRS. J. SMELIK,
DRS. H. VELDMAN.

REDACTIE-ASSISTENT:

W.L. DE GRAAFF, Wortmanstraat 138, 8265
AG Kampen, Tel. (05202) 31201.

Alle stukken bestemd voor de Redactie aan:
De Reformatie, Postbus 24, 8260 AA te Kam-
pen.

ADMINISTRATIE/ADVERTENTIES:

Uitgeverij Oosterbaan & Le Cointre B.V.,
Postrekening 406040 t.n.v.,
De Reformatie, Goes, Postbus 25, 4460 AA
Goes. Tel. (01100) 15591.

ABONNEMENT:

f 85,75 per jaar; f 48,25 per halfjaar; studen-
ten f 70,25 per jaar (binnenland). Buitenland:
f 144,50 per jaar (zeepost).

Een abonnement kan per maand ingaan,
maar slechts beëindigd worden uiterlijk twee
maanden voor het verstrijken van de beta-
lingstermijn (opzegging van jaarabonnement
vóór 1 november, van een halfjaarabonne-
ment vóór 1 juni).

Losse nummers f 1,95 (excl. porto).

De Reformatie is op cassette verkrijgbaar bij
de Stichting Bralectah. Tel. (05210) t 5948.

ADVERTENTIES:

Prijs: f 0,84 per mm. Contracttarief op aan-
vraag.

Zonder schriftelijke toestemming van de
uitgever is het niet toegestaan artikelen uit
dit blad over te nemen.

ISSN 0165-5191

ning en herstel van het kwaad. Is dat niet mogelijk, dan is de **versmade** en beledigde partner gerechtigd om een echtscheiding te vragen (**Matt. 5; Matt. 19**).

3. Ontstaat er een breuk in een huwelijk doordat men absoluut niet **meer** in vrede met elkaar kan samenleven, dan **kunnen** man en vrouw eventueel wel gescheiden wonend verder leven. Maar ze mogen niet met een ander een relatie beginnen. Ze moeten **of** zich met elkaar verzoenen en weer gaan **samenwo-**
nen of ongehuwd blijven (1 Kor. 7)
4. Wanneer een van **beide** partners de ander kwaadwillig verlaat vanuit een onchristelijke levenshouding, **zonder** dat er sprake is van overspel, dan is de verlaten partner gerechtigd om daarin te **berusten**. Een echtscheiding is dan de consequentie. Naar het gevoel van de meeste uitleggers is voor hem/haar de weg naar een nieuw huwelijk in principe **open**.
5. Een op aarde door de overheid ontbonden huwelijk hoeft in **Gods** ogen nog niet ontbonden te zijn. Burgerlijke vrijheid tot het aangaan van een nieuw huwelijk betekent nog niet, dat men ook kerkelijk, voor God en zijn gemeente, die vrijheid bezit.

6. Waar duidelijk in strijd gehandeld wordt met **wat de** Heilige Schrift over het huwelijk leert, moet de kerkelijke tucht toegepast worden. In naam van God moet dan worden aangedrongen op erkenning van schuld, op vergevingen op herstel van geschonden verhoudingen.

7. Schuld moet niet alleen kleden worden, maar de echtheid ervan moet ook worden beproefd.

Met deze zeven principes is een bij-

belse basis gelegd voor goed **kerke-**
raads-beleid. Maar met die basis ben je er nog niet. Daarom wil ik enkele lijnen **trekken** voor de praktische toepassing. Tegelijk maak ik dan **een** paar kanttekeningen bij het rapport.

Onderscheidingen nodig

Als kerkeraad die met een **gebro-**
ken huwelijk te **maken** krijgt, moet je de **bijbelse** grondregels gaan toepassen. Om dat helder en overtuigend te doen, is het nuttig om enige onderscheiding in de situaties aan te brengen. Er is een 'geleding' in deze **materie** nodig. Meer geleding dan het rapport aanbrengt. Anders wordt het beleid **ondoorzichtig**.

1. Je moet om te beginnen in het verlengde van de Schrift onderscheiden tussen situaties van overspel en van kwaadwillige verlating. Voor de beledigde partij is er bij overspel de vrijheid om scheiding te **vragen**, bij verlating is er vrijheid om in **een scheiding** te berusten. Overigens blijven die twee lijnen in de praktijk niet altijd gescheiden. Iemand die **kwaadwillig zijn/haar** partner heeft verlaten, **komt dikwijls** vroeger **of later tot een** leven in overspel met **een** ander. Dan treedt er dus een nieuwe fase in.
2. Het is voor kerkeraden verder verhelderend om te onderschei-
&n **tussen** achterliggende schuld en **beslissende** schuld. Je kunt als man **en vrouw** soms **elkaar** het leven moeilijk maken. Altijd zondig je allebei **in je om-**
gang met **elkaar**. Loopt dan het huwelijk stuk, dan heb je **er** beiden **schuld** aan. Dat is **& achter-**
liggende schuld. Maar als de crisis in je huwelijk uitbreekt, dan komt het er op aan: zet je je **in** voor verzoening en herstel? Of ga je een schei-
ding doorzetten **om** van alle pro-

blemen af te komen of om met een andere partner een 'nieuw leven' te beginnen? Wie de scheiding doorzet zonder voor God geldige reden, heeft de beslissende schuld.

3. Vervolgens moet je vaak onderscheiden tussen een schuldige en een (in hoofdzaak) onschuldige partij. De kerkeraad heeft aan die twee niet dezelfde boodschap. Dat geldt ten aanzien van de toelating tot het avondmaal. Dat geldt ook bij vragen over een nieuwe relatie en eventueel hertrouwen. De weg naar een nieuw huwelijk is voor de onschuldige man of vrouw een heel andere dan voor de schuldige! Daar horen dus ook verschillende toepassingen bij.
4. In het verlengde hiervan is het nodig, dat wij in het uitzetten van lijnen voor kerkelijk beleid onderscheiden tussen situaties waarin de schuldige berouwvol is en die waarin hij/zij zich verhardt. En evenzo tussen situaties waarin de schuldige nog lid van de kerk is, dan wel zich heeft onttrokken. Dat is immers van beslissende invloed op het kerkelijk vervolg-traject.

Onderscheidingen als hier genoemd zijn onmisbare 'hulplijnen' voor het uitzetten van een goed beleid.

Scheiden en hertrouwen zijn twee

Voor een vijfde onderscheiding vraag ik even wat uitvoeriger aandacht. We moeten nadrukkelijk onderscheiden tussen vragen rond echtscheiding en vragen rond hertrouwen. Volgens mij worden die twee dingen onder ons (ook in het rapport van de deputaten) veel te dicht naar elkaar toe getrokken. Het lijkt alsof bij de afhandeling van de echtscheiding vanzelf de beslissingen vallen over geoor-

loofd hertrouwen. Net alsof je, zonder een aparte wissel, van de diep verdrietige realiteit van een gebroken huwelijk kunt overstappen op het spoor van een nieuwe relatie. Daarbij dreigt er de houding, dat die nieuwe relatie liefst de sporen van je ooit mislukte huwelijk maar zo veel mogelijk moet uitwissen.

Zoiets spoot niet met de ernst waarmee de Schrift over de onontbindbaarheid van het huwelijk spreekt. Echtscheiding en hertrouwen zijn m.i. twee onderwerpen en twee aparte beslissingen!

Het ontbinden van een huwelijk is een heel ernstige zaak. Komt het toch zo ver, dan is de vraag: 'mag ik hertrouwen' heel begrijpelijk. Maar dan moet die vraag wel in een breder kader staan dan 'mag het of mag het niet?'. Dan is de vraag óók: 'hoe laat ik in mijn verdere leven zo goed mogelijk Gods wil inzake het huwelijk tot zijn recht komen?'. Hoe laat ik merken, dat het stukgaan van mijn huwelijk niet zo is als de Here het van den beginne bedoeld heeft?

Hertrouwen mag dus geen automatisme zijn, dat vanzelf voortvloeit uit een afgehandeld-zijn van de echtscheiding. Geen automatisme – dat geldt wel vooral voor de schuldige broeder of zuster, gesteld dat die na schuldbelijdenis lid van de gemeente blijft. Hoe je verder gaat, dat moet een nieuwe, een geestelijke en gelovige beslissing zijn.¹

Ik verwijs hier naar 1 Kor. 7 en naar het indringende commentaar daarbij van p. f. J. van Bruggen in zijn boek Het huwelijk gewogen. Dat ademt niet het klimaat van het compromis en van een ruimte zoeken voor jezelf, maar van een diep serieus nemen van het gebod van de Here, in ootmoed en gehoorzaamheid.²

In de kerkelijke beleidsbepaling is het daarom gewenst om de vragen rond echtscheidingen de kwesties rond eventueel hertrouwen nadrukkelijker van elkaar te onderscheiden. Dat zal positieve invloed heb-

ben op het geestelijk gehalte van onze beslissingen.

Onderzoek en uitspraak

Als je in de gemeente te maken krijgt met een huwelijk dat op de klippen loopt, dan is er een heel stuk pastoraat nodig. Veel daarvan moet hier buiten beschouwing blijven. Het gaat nu vooral over een goede besluitvorming in de kerkeraad, de kerkrechtelijke kant van het pastoraat.

Voor een goed besluit is onderzoek nodig. Wat is er aan de hand? Gaat het om overspel of om kwaadwillige verlating? Wie heeft (of had) de beslissende schuld?

De kerkeraad moet zich daarover een duidelijk oordeel vormen. En dat op de beslissende momenten ook helder formuleren en in de notulen vastleggen. Zo'n uitspraak dient immers als basis voor kerkelijk handelen: al of niet tucht, al of niet toelating tot de kerk, al of niet hertrouwen.

Aan zo'n uitspraak moeten ook andere ambtsdragers houvast hebben, die het allemaal niet van dichtbij hebben meegemaakt. Nieuwe wijkouderlingen bijvoorbeeld. Of een kerkeraad van een andere kerk, die na enkele jaren komt te staan voor de vraag, of iemand opnieuw mag trouwen. Die moet dan kunnen teruggrijpen op een duidelijke besluitvorming in eerste aanleg.

Een kerkeraad moet soms achteraf oordelen over een situatie van mensen die toelating tot de kerk vragen. Het gaat dan over een huwelijk dat in vroeger jaren al is ontbonden, wat zich in een andere plaats heeft afgespeeld. Dat is vaak nogal moeilijk in te schatten. De deputaten menen dat een kerkeraad dan niet geroepen is om spoorwerk te verrichten. En ze menen dat het dikwijls allemaal veel te moeilijk en ingewikkeld ligt om tot een oordeel te komen. Als er geen duidelijke grond is om een volgend huwelijk te verbieden,

dan moet je het aan de eigen verantwoordelijkheid van de mensen overlaten (16-17).

Volgens mij krijgen hier en ook wel elders in het rapport de moeilijke en uitzonderlijke situaties te veel gewicht bij het formuleren van het beleid. De uitspraak over 'speurwerk' moet geen alibi worden voor kerkeraden om alleen maar op het verhaal van mensen zelf af te gaan. In ons land met zijn notulerings- en postverkeer en telefoon-faciliteiten zijn de mogelijkheden voor goed onderzoek groot genoeg.

Regel moet daarom zijn: bij de bezinning over bijv. het aangaan van een nieuw huwelijk door een gescheidene, beoordeelt de kerk — bij een open Bijbel zo goed mogelijk, of het voor Gods aangezicht een 'heillose weg' is of niet (Ps. 139 : 24). Doorgaans is dat ook heel goed te overzien. Zeker als er in het verleden beslissingen zijn geweest van een andere gereformeerde kerkeraad. Maar ook vaak wel, als mensen van buiten de kerk komen.³

Er kan zich een heel uitzonderlijk geval voordoen. Als de kerkeraad beslist geen duidelijkheid kan krijgen voor het geven van een schriftuurlijke beoordeling, kan hij de zaak aan het geweten van de mensen zelf overlaten. Dat is dan nadrukkelijk geen afkeuring en ook geen goedkeuring. De gemeente moet dat ook weten. En het moet niet zo worden, dat 'geen afkeuring' bij ons hetzelfde wordt als 'kerkelijke goedkeuring'.

Tuchtoefening

Op blz. 19 van het rapport gaat het over tuchtoefening. Deputaten schrijven: 'Maar lang niet altijd is de zonde zo duidelijk en de ~~aan~~ daar men onwillig, dat de tucht tot het einde van de afsnijding moet worden doorgezet. Heel de levenswandel van de betreffende persoon moet daarbij in rekening worden gebracht. Geen zonde is hier onver-

geeflijk. De kerk moet ook in haar tucht barmhartig zijn. Wanneer zij tot afsnijding overgaat, moet zij ervan overtuigd zijn dat & afgesneden geene deel zal hebben aan het koninkrijk van God'.

De deputaten vinden het ook onjuist, dat de tucht vele jaren zou worden gecontinueerd, zonder dat het tot afsnijding komt. Als iemand genoeg is onderwezen en gestraft, ende kerkeraad durft hem niet af te snijden, dan moet hij de zaak aan het eindoordeel van God overlaten en de procedure beëindigen.

De problematiek die hier wordt aangesneden, is reëel. Ik herken die ook uit mijn eigen praktijk-ervaring. Maar de richting die hier wordt gewezen moet door de kerken nog wel eens grondig overdacht worden. Hier gaat het om een belangrijke beleidslijn, die als men door de synode wordt overgenomen ook voor allerlei andere zonden gaat gelden. Maar is het een goede lijn?

Een belangrijk bezwaar ertegen is, dat je op deze manier een soort generaal pardon afkondigt voor mensen die ondanks een ernstige zonde 'gewoon' in de gemeente willen blijven meedraaien. Die nog trouw in de kerk komen bijvoorbeeld. En van wie je niet lijkt te kunnen zeggen, dat ze over & hele linie van hun leven hardnekkige en onboetvaardige zondaars zijn.

Maar op deze manier wordt de zonde van het huwelijk-breken niet beleefd als iets, dat heel je leven bederft en je in alles schuldig stelt (Jak.2:10). Het wordt een soort balans: je hebt wel een bepaalde ~~er~~ge zonde en je houdt daar in de praktijk ook aan vast. Maar ach, er staat toch ook nog heel wat goeds tegenover. En daar moet de kerkeraad dan maar naar kijken en de tucht tenslotte opheffen.

Wat de deputaten hierover zeggen kan (onbedoeld!) een grote mate van acceptatie en van compromissen denken onder ons in de hand werken. Dan wordt het leven met de Here een zaak van plussen en min-

nen! En dan wordt tekort gedaan aan de ernst van de zonde en aan de radicaliteit van de bekering.

Versoepeling?

Tenslotte wil ik nog iets zeggen over een paar punten in het rapport die door de lezers zouden kunnen worden opgevat als een versoepeling van de gereformeerde zede inzake echtscheiding.

Op blz. 6-7 wordt ingegaan op de uitleg van Mal. 2 : 16. In de vertaling van het NBG staat daar: 'Ik haat de echtscheiding, zegt de HERE'. De deputaten wijzen erop, dat er eigenlijk staat: 'Ik haat het verstoren'. Dat slaat niet op alle echtscheiding in het algemeen, maar op Joden die hun joodse vrouwen wegstuurden om er heidense voor in & plaats te nemen. Je mag hier niet uit afleiden, zegt het rapport, dat de Here elke echtscheiding verbiedt. Dat zal wel waar zijn, denk ik dan, maar dan blijft toch nog wel staan, dat de Here helemaal tegen echtscheiding is, dat Hij in die zin de echtscheiding zeker haát en ongeoorloofd verklaard. Mal. 2 : 16 blijft ook bij een andere vertaling die gedachte toch wel mee ondersteunen. En andere Bijbelgedeelten (Matt. 5, Matt. 19, 1 Km. 6 en 7) geven ons alle grond om te blijven zeggen: elk aandeel in een echtscheiding waarbij men Gods gebod negeert, is iets dat Hij haát. Dat sterke woord zou ik zeker in onze tijd niet graag kwijt willen. Ik neem aan, dat de deputaten dat evenmin willen.

1 Korinthe 7

Op blz. 13-14 gaat het over de uitleg van 1 Kor. 7. Paulus heeft het daar over een ongelovige man die zijn vrouw verlaat omdat hij met haar als christen niet wil samenleven. Dan is de vrouw, w zegt 1 Kor. 7 : 15 niet gebonden. We noemen dat altijd een verlatings 'religionis causa', omwille van de religie.

De deputaten willen deze **verlating** als **scheidingsgrond** nogal ruim toepassen. Via een 'analogie'-redenering (= gevallen die er up lijken) laten ze er allerlei situaties van kwaadwillige verlating onder vallen.

Het criterium verschuift hier. Het is bij deputaten: 'verlating **in** ongelooft, en niet zoals in 1 Kor. 7: 'verlating om het geloof'. En dat 'ongelooft' wordt dan opgevat in de betekenis van: 'zich in leer of leven onchristelijk gedragen' (H.C.zon; dag 31).

Dat is wel heel ruim. En het is ook nogal vaag. Er zijn dan vele **verlatings-gevallen**, waar de verlaten partner scheiding zou kunnen vragen. Maar hoe zit het dan met de noodzaak, dat zo'n broeder of zuster die zich onchristelijk gedraagt eerst tot **bekering** wordt geroepen? Hij/zij moet toch vóór alles de gelegenheid krijgen tot **terugkeer** en verzoening?

Voorlopig moet dus volgens mij bij dit soort 'verlaten' een scheiding nog helemaal niet aan de orde komen. Er moet hier in de uitwerking van 1 Kor. 7 misschien beperkter in ieder geval **nauwkeuriger** worden omschreven dan de deputaten doen. En het lijkt me nodig, dat het hele analogie-gebruik van 1 Kor. 7 nog eens wordt getoetst.

Barmhartigheid

Op blz. 16 wordt krachtige taal gesproken over 'de **begrensde mogelijkheden** van echtscheiding'. Het is geoorloofd om echtscheiding te bewerkstelligen als je **partner** overspel heeft gepleegd. Het is ook geoorloofd om in echtscheiding te berusten als je kwaadwillig verlaten wordt. Bij verlating geldt: je verzoenen of ongetrouwd blijven. Aan dat duidelijk woord **mogen we** niet tomen (16).

Opvallend is dat in het rapport onmiddellijk daarop de volgende **zinsnede** te lezen is (16): 'Wel kunnen we wijzen op de **barmhartigheid**

die **jegens** zondaars betoond moet worden, zoals **we in de volgende** punten laten uitkomen.'

Die **zin** wekt een beetje de indruk, alsof hier de voorafgaande sterke woorden op losse schroeven werden gezet. Gaan we hier uiteindelijk toch nog een bocht om? Het is niet **overbodig** om in ieder geval het kerkelijk beleid tegen zoiets te beschermen. **Wart de trend is** onder ons wel een ketje zo, dat we bij de uitleg van de Schrift **princiële** en som **stoere taal spreken**, maar dat we die taal vervolgens in de toepassing **flink** relativiseren.

Moet er dan geen barmhartigheid zijn? Jawel, maar niet als een element dat ons wat toleranter maakt dan **we vanuit het principe** van de 'rechtvaardigheid' zouden mogen zijn. Niet **tomen** aan de Schrift is niet **tornen** aan de Schrift. Daar **mag** je ook niet aan **tornen** uit barmhartigheid. **Het is zelfs barmhartigheid** om er niet aan te **tomen**. En als dan iemands gedrag niet door de kerk veroordeeld kan worden, dan moet **dat geen** kwestie van barmhartigheid zijn, maar een zaak van recht. Hebben wij het recht niet hem **te veroordelen**, dan is het ook zijn recht om niet te worden veroordeeld.

Ik ben even ingegaan op een paar 'versoepelende' uitspraken uit het rapport. Betekenen die nu een **verruiming** van de **mogelijkheden** van **echtscheiding** en hertrouwen?

Deelt het rapport niet wat te veel dispensaties uit?

Uit tict totaal **van** het rapport krijg ik niet de indruk. Maar ik ben er op onderdelen toch niet gerust up. Daarom zal er ook op dit **stuk** van **zaken duidelijkheid** moeten komen. De kerken hebben dat **volgens mij heel nodig**. Er is al te **véél** acceptatie van echtscheiding onder ons!

In de komende weken wil ik in de rubriek 'Kerk in orde' aan enkele speciale onderdelen van het echtscheidings-beleid nog eens apart aandacht besteden. Ik hoop dan **wat lijnen te trekken** voor het gestalte geven aan **schuldbelijdenis** en **verzoening** en over de **samenwerking van kerkeraden** rond scheiding en hertrouw.

¹ Het rapport zegt op blz. 16: 'In de kerken wordt doorgaans ook geen bezwaar gemaakt tegen hertrouwen van de schuldige partner, voor het geval de onschuldige partner hertrouwd is.' Ik vind dit veel te 'kort door de bocht', een veel te snelle dispensatie. Hier wordt de schuld zonder meer als afgedaan beschouwd, terwijl daar toch een kardinaal punt ligt. Hier wordt ook niet ter sprake gebracht, dat iemand er met diep besef van eigen schuld goed aan zou doen te overwegen om niet weer te trouwen.

² J. van Bruggen, *Het huwelijk gewogen. 1 Korinthe 7* (Amsterdam 1978). Lees vooral blz. 61-62!

³ In de situatie (blz. 16) van een gescheiden iemand van buiten de kerk, die zich bij de gemeente voegt en dan met een gemeentelid wil trouwen, wordt m.i. de hoofdlijn: 'verzoen u met elkaar' te weinig helder getrokken.

M meditatief

'En zij bleven volharden bij het onderwijs der apostelen...'

Handelingen 2,42

Fijne gemeente?

Een stevige organisatie was niet nodig. Mensen die leiding konden geven, werden niet aangesteld, maar waren er eenvoudig. Ze kwamen bovendien en werden algemeen geaccepteerd. Ze ontleenden hun gezag niet aan een aanstelling, maar aan wat ze konden. Aan vaste vormen en regelgeving was geen behoefte. Want de Geest werkte volop. De gaven, die Hij uitdeelde, waren meer dan voldoende om het gemeentelijk leven te laten bloeien. Zo tekent men soms het beeld van de kerk in de tijd direct na Pinksteren.

Je zou er jaloers op worden. Kon het nog maar zo. Dan hoef je nauwelijks kerkelijke vergaderingen te houden. In ieder geval weet je van tevoren dat ze niet lang duren, want moeilijkheden zijn er niet. Niemand kan je bij verschil van mening met een kerkorde om de oren slaan. Want vastgestelde regels ontbreken. De mensen die in de kerk werken, beschikken over voldoende gaven en raken zeker niet overspannen of afgebrand. Laat staan dat je soms van één moet zeggen: hij had nooit die taak moeten krijgen. En iedereen draagt bij aan de bloei van de kerk. Je hoeft niemand aan te sporen, want ieder leeft 'automatisch' mee. Ze hebben het wel eens over de strijdende kerk, maar kon het dan toch af en toe zonder strijd?

Zeker, maar...

Inderdaad bloeide de kerk na Pinksteren. Er was een sterke groei en

in veel opzichten ging het voortreffelijk. De kerk in Jeruzalem was een fijne gemeente.

Hoewel, er gaan ook daar dingen mis. Behalve dat ineens de dreiging van buitenaf er is – het Sanhedrin, dat verdere zending verbiedt – ontstaan er ook binnen de gemeente moeilijkheden. De weduwen van de Grieks-sprekende gemeentelieden worden verwaarloosd bij de dagelijkse verzorging. Dat deel van de kerk begint daarover terecht te mopperen. De zaak moet beter worden georganiseerd en dit gebeurt ook.

In die fijne gemeente sterven op één dag een broeder en zuster, Ananias en Saffira, omdat ze geen rekening houden met Gods aanwezigheid in hun gemeente.

Ach ja, kerk zijn op aarde, dat geeft altijd moeite. Wees eerlijk en stel het nooit te rooskleurig voor. Zelfs in Jeruzalem was het niet alleen maar fijn.

Hun best doen

En dat er geen leidinggevende en aangestelde ambtsdragers waren, klopt in ieder geval niet. De leden van de gemeente bleven volharden bij het onderwijs van de apostelen. De gemeente is mondig door de Heilige Geest. Ieder deelt in de gaven van de Geest, maar evengoed zijn de aangestelde apostelen bezig om onderwijs te geven. Met ambtelijk gezag. Christus heeft hun opgedragen mensen tot zijn discipelen te maken, hen te dopen en hun te leren al zijn bevelen te onderhouden (Mt. 28,19).

Er valt nog veel te leren. Volgeling van Jezus zijn vraagt om voortdurende aandacht voor zijn woorden.

Juist ook omdat de gemeente op aarde leeft. Omdat ze bedreigd wordt door de duivel, de wereld en de menselijke aard. Omdat er afval van het geloof kan zijn, dwaling de kop kan opsteken, zonde kan inbreken. Blijven bij de leer van Christus wapent daartegen.

Apostelen moeten daarom hun best doen om de gemeente nader te onderwijzen. Daartoe zijn ze bereid door de Geest. Ze zijn zich bewust van hun verantwoordelijkheid tegenover Christus, hun opdrachtgever.

De christenen moeten zich inspanning getroosten om zich dat onderwijs eigen te maken. Dat willen ze ook. Want de Geest werkt in hen. De Geest maakt allen bereid zich in te spannen.

Leergierig

Gelovigen willen meer weten. Beter begrijpen, voorzover het evangelie te begrijpen is. Groeien in kennis, liefde en gehoorzaamheid aan hun Heer en Meester. Dat komt je ook nu niet aanwaaien.

Gelovigen willen leerling van de apostelen zijn. Daarom kunnen we de Bijbel nooit alleen maar gewoontegetrouw lezen. Daarom mag naar de kerk gaan nooit verworden tot een ritueel. Het apostolische woord vraagt om oprechte aandacht en verwerking in de praktijk van alledag.

Een mondige christen – de Geest is aan allen in de gemeente gegeven – blijft zijn leven lang een leergierige discipel.

FAILLIET, MAAR NIET VOORGOED

H. Folkers

Wandelen met God

Inleiding

In de **zomervakantie** heb ik in deze **rubriek** de manier beschreven hoe een jong gezin failliet **kan gaan**: in zeven fasen.

Zo'n faillissement is een **drama** dat je vele jaren achtervolgt. Boven-dien **trekt** het een zware wissel op huwelijks- en **gezinsgeluk**. Daarom is **het** de moeite waard om via goede voorlichting het kwaad **te voorkomen**. En **als** de problemen **toch** onoplosbaar worden, is het **verre** te verkiezen om met hulp van de **kerk** naar een uitweg te zoeken.

Preventie

Met opzet heb ik de eerste fase laten beginnen bij de gewoonte van veel jongeren om al heel vroeg geld te gaan verdienen **met de bedoeling** om het ook weer snel **uit** te geven.

Op zichzelf heb ik er geen moeite mee dat kinderen een baantje **hebben**. Maar ouders moeten **hun** kinderen daarbij niet aan hun lot overlaten. Het is **fijn** om zo te sparen voor iets dat je heel graag **wilt** hebben. Maar het is **niet** verstandig daarop alles in te zetten.

Als je wilt leren om een budget te beheren, is het goed om je **verdiens**ten **in** een breder verband te bezien. Oefen **je** erin om altijd een kleine reserve te kweken. Besteedt van je verdiende geld een gedeelte **voor** schooluitgaven, zodat je helpt de last van je ouders te verlichten. **Denk** heel bewust ook aan mensen, die het **veel** minder hebben dan jij. Met andere **woorden**: **reserveer** een gedeelte van je loon als gift **voor** een goed doel.

Wie zo zijn **belangstelling** **verbreedt**, zal later veel minder geneigd zijn van de hand in de tand te leven. Je hebt immers geleerd om

wat langer op de verwezenlijking **van** een ideaal te wachten, of om je iets te **ontzeggen terwille** van een ander.

Bekering

Wanneer gemeenteleden door **een** verkeerd beheer van hun inkomen echt in de problemen komen, is er sprake van schuld en zonde. Zeker **wanneer** je dij een **faillissement** niet **meer** aan je verplichtingen **kunt** voldoen. In ieder geval is er, om met de catechismus **te spreken**, **sprake** van **misbruik** en verkwisting van Gods **gaven**.

Wanneer wij **als gemeente** de helpende hand bieden, moet dat met wijsheid en kunde gebeuren. Soms is het **nodig** om **hulpkrachten** in te schakelen, omdat **de** psychische en maatschappelijke nood om een **professionele** aanpak vragen.

Maar voor alles is er echte bekeering nodig. **Een** jarenlang volgehouden, verkeerde manier **van** leven **moet voor** God beleden worden. Je kunt **als** diaken **wel** **beginnen** met het **voorstellen van een** saneringsplan, maar als je niet eerst **samen** tot de **erkenning** komt dat er schuld is voor God, schiet je je doel voorbij.

Juist hier ligt een van de mooie elementen van **diaconale hulp**: je **werkt vanuit** het evangelie **van** de verzoening.

Misschien **vragen** ouderlingen zich **nu af**: is **dat** eigenlijk **wel een** taak voor diakenen? Moeten diakenen zich met vermaan, met schuldbelijdenis, met verzoening bezighouden? Is dat niet de **taak** van de smalle kerkeraad?

Als ouderlingen zich zoiets afvragen **naar aanleiding van** dit artikel, zijn ze daar rijkelijk laat **mee**.

Want het **betekent** dat ze bij dit probleem nog **nooit** hebben **stilge-**

staan. De vraag mag dan gesteld worden of je als ouderling niet wat te naïef bent geweest. Alsof **diaconale** hulp alleen maar naar mensen **gaat**, die zonder schuld in de problemen **komen**.

Nee, ik denk niet dat diakenen nu ineens zaken, als hier beschreven, bij de ouderlingen moeten gaan aanmelden.

Ik **denk** wel dat het bij de diaconale opdracht **hoort** om de schuld aan te wijzen. In dat geval mag je als diaken, wanneer de schuld wordt erkend en beleden, **ook** ambtelijk leiding nemen in het helpen verzoenen van zondaren met **God** en de naaste.

Pas als er verharding **optreedt**, ontstaat er een probleem. **Dan** zal de **zaak** bij de **kerkeraad** terecht **komen**.

Sanering

Wanneer diakenen besluiten zo'n failliet gezinnetje te helpen, gaat dat in grote lijnen als volgt.

Absolute voorwaarde **vooraf** is dat er volstrekte openheid wordt **betracht**. Juist het **spreken** vanuit zonde, **bekering** en verzoening kan die bereidheid stimuleren.

De diakenen mogen niet, al gaande, geconfronteerd worden met nieuwe feiten of **calamiteiten**. Soms gebeurt dat toch, soms is er al gaande ook sprake van **terugval**. Zulke feiten maken het verhaal niet principieel anders, wel **een** stuk **ingewikkelder**: het vraagt om aangepast beleid. Daar ga ik nu niet op in. Dat valt buiten het kader van mijn **artikelen**. Mijn uitgangspunt blijft een gezinnetje, dat oprecht, voor de Here bekent dat het fout is gegaan. Een gezin dat bereid is om onder leiding van de diakenen het leven te beteren.

1. Er wordt een grondige analyse

gemaakt van de financiële situatie. De schulden worden op een rijtje **gezet**. Nagegaan wordt of er ergens verborgen krediet aanwezig is (**bijvoorbeeld** in fiscaal opzicht of in **goederen** van grote waarde). Kortom: de diakenen vragen afdoende inzicht in het inkomensplaatje **van** het gezin.

2. Indien mogelijk zullen de diakenen, **samen** met het gezin, proberen om met de schuldeisers tot een **schikking** te komen. Soms zijn schuldeisers bereid een deel van de schuld kwijt te schelden. Soms **kunnen** afspraken gemaakt worden over het **rentetarief**. Wanneer op deze manier de schuldenlast, in verhouding tot het inkomen, beheersbaar wordt, is al veel gewonnen. Helaas lukt dit lang **niet** altijd. Wanneer de schuld **te hoog is** en de rentelast **te zwaar**, komt de **diaconie** voor de vraag te staan: moeten wij hiervoor **diakonaal** geld gebruiken?

In dat geval **kunnen** diakenen besluiten aanvullende ondersteuning te geven. Maar ook is te overwegen **om** met de schuldeisers in **één** keer tot een **afkoopregeling** te komen. Met met de bedoeling dat het gezin nu ineens van alle last is bevrijd. Nee, het gevolg van zo'n **maatregel** is dat het **gezin** alleen nog maar in het krijt staat bij de diaconie.

Als dit lukt, zijn de voordelen vele. De dreiging van incasso-bureaus en **deurwaarders** blijft buiten de deur. Hoge renten op schulden hoeven niet meer betaald te worden. Het gezinnetje heeft met een **kredietverlener** te maken, die op een geestelijke wijze helpen wil om er **bovenop** te komen.

* Deze laatste manier van schuldsanering moet wel met de **nodige** voorzichtigheid worden toegepast. **Diaconieën** moeten namelijk vaak teleurstellingen verwerken in de begeleiding van dit **soort** gezinnen. Daarom wijs ik nogmaals op de voorwaarde **vooraf**: deze methode werkte eigenlijk **alleen** wanneer er **sprake** is van oprecht, geestelijk schuldbesef. Die houding is nodig om echt open te **staan** voor advies en begeleiding. Wanneer die voorwaarden niet **aanwezig** zijn, loop je

het risico goed geld naar kwaad geld te gooien. En daarmee dien je geen enkel doel, dus ook geen geestelijk.

3. Het is dus niet de bedoeling **dat** de diaconie de gesaneerde schuld in **één** keer kwijtscheldt. **Dat** zou erg onvoorzichtigen onpedagogisch zijn. Wie schulden maakt, mag die belijden. Maar in dit geval betekent verzoening ook: **voor** zover het in je vermogen ligt de schade herstellen. Juist door met het **gezin een weg te gaan** waarlangs de schuld **kan** worden terugbetaald, **kun** je opvoedend en **begeleidend** zover **komen** **dat** er niet opnieuw problemen ontstaan.

4. Zolang de **schuldverhouding** (al of **niet** met de diaconie) **voortduurt**, blijft er **begeleiding**. In het **begin** heel intensief en streng: wekelijkse controle van de **inkomsten** en uitgaven van het verplicht bij te houden huishoudboekje. Als het goed gaat kan dat veertiendaags worden, vervolgens maandelijks. Gecontroleerd wordt of het huishoudbudget niet overschreden wordt. De diaken ontwikkelt een speciale neus om na **te** gaan of er toch niet opnieuw andere **kredietverleners** worden ingeschakeld. Ook wordt in alle **fijngevoeligheid** **gecontroleerd** of het gezin niet te **zeer** gebukt **gaat** onder de **strengte** budgettering.

Tijdens de controle wordt het **echt** paar met raad en daad bijgestaan.

5. Het is wel verstandig **voor** deze hulp **een termijn** te stellen. Als de begeleiding tot resultaat heeft dat het gezin goed gaat functioneren, **kan** na drie of vijf jaar overwogen worden de **restschuld** alsnog te saneren of kwijt te schelden.

4. **Diaconieën** wordt in overweging gegeven **voor** zulke **gezinnen**, zeker als het goed gaat, ook eens iets extra's te doen. **Bijvoorbeeld** in de junimaand, voorafgaand **aan** de vakantie, en **in** de decembermaand.

Diaconaal beleid

Er zijn diaconieën in **onze** kerken, die nauwelijks met **zulke problemen** te maken **krijgen**. Dat **kan** twee **oorzaken** hebben: ze **komen** bij hen werkelijk **niet** voor, of ze hebben er geen oog **voor**. In het eer-

ste geval zijn ze te feliciteren, in het **tweede** geval wordt het tijd voor zelfonderzoek.

Diaconieën **met** ervaring op dit gebied zullen behoefte hebben aan meer detail en nuancering. Het was echter **mijn** bedoeling om dit onderwerp te beschrijven voor een **breder** publiek.

Je kunt, als diaconie, bij het lezen van dit **verhaal** ook geweldig schrikken. Het kan immers zomaar gebeuren dat je, bij één **calamiteit**, zo'n veertig duizend gulden beschikbaar **moet** hebben. **Zeker** als kleine gemeente breng je zo'n bedrag niet in een handomdraai bijeen.

Diakenen doen er goed aan te beseffen dat een flinke buffer voor noodgevallen absolute noodzaak is. Daarom moeten ze op de brede **kerkraad** een **plan** op tafel leggen, waarin omschreven staat hoeveel geld zij voor de situatie van **hun gemeente** achter de hand **willen** houden. Aan de opbouw van zo'n buffer moet **dan** gewerkt worden.

Kleinere gemeenten zouden aan **m'n** buffer kunnen werken met behulp van het **diakonale kerkverband**.

Uiteraard is het geld, **bij** besteding, niet ineens **weg**. Al zijn leningen, die op deze manier verstrekt worden, renteloos: ze worden in de meeste gevallen wel voor een groot deel **weer** afbetaald.

Diakenen doen er **ook** goed aan, als ze binnen hun **college** nog nooit met dit bijltje hebben gehakt, deskundigheid op **te bouwen** en ervaring op **te doen**. **Ook daarvoor** bidt het diaconale **kerkverband** uitstekende **mogelijkheden**. **Ook kan** dit **kerkverband**, zoals al eerder aangegeven, de helpende hand uitsteken, wanneer diaconieën, buiten hun schuld, in de problemen **komen**.

Slot

Als **diaconieën** deze beide verhalen willen gebruiken met het doel om preventief bezig te zijn, heb ik er geen enkel bezwaar **tegen** dat ze in **plaatselijke kerkblaadjes** worden overgenomen.

EEN 'PLURALE' BIJBEL IS EEN MACHTELOZE BIJBEL

C. Trimp

Wij moeten terug naar de Bijbel' – zo roepen wij elkaar toe, wanneer wij in onenigheid leven terzake van de leerinhoud van onze belijdenis. Uiteindelijk is de belijdenis toch niet Gods eigen woord: 'terug naar de Bijbel!'

En als wij dan teruggaan naar de Bijbel, worden wij opgewacht door moderne schrift-geleerden, die ons het laatste nieuws toeroepen, zeggende: Ook de Bijbel is pluraal!

Eigenlijk is de Bijbel een bloemlezing, een bundel waarin vrome, gewijde schrijvers hún, bepaald niet éénstemmige, godsbelevingen hebben vastgelegd. Zodat dus eigenlijk deze plurale Bijbel nergens anders tot zijn recht kan komen dan in een plurale kerk. De Bijbel vraagt om zo'n kerk! Daarover gaat dit slot-artikel.

De versnipperde Bijbel

Niet slechts het denken over de godsdiensten van de wereld en het pleidooi voor de plurale gemeente zijn populaire produkten van het plurale denkmodel.

Fundamenteel is binnen dit model de wijdverspreide mening dat de Bijbel zelf een pluraal karakter de-monstreert.

De Bijbel is een neerslag van tal van religieuze overtuigingen, waarin de menselijke belevings- en ervarings-elementen hun neerslag hebben gevonden en waarin de menselijke interpretaties, ook over centrale zaken als de offergang van Christus¹, over elkaar heenbuitelen.

Deze kijk op de Bijbel staat tegenover

de klassieke overtuiging dat de Bijbel een eenheid vormt krachtens het feit dat de Bijbel ons is geschonken door één Auteur: God de Heilige Geest en daarom ook één leer bevat: de leer van Christus. Zo heeft b.v. Luther ons onderricht over de eenheid van de leer en van de Schrift.² En laatstelijk heeft J. Kamphuis voor deze basiskennis aandacht gevraagd.³

Volgens het plurale denkmodel komen in de Bijbel tal van 'theologieën', interpretaties en duidingen aan het woord, zodat de Bijbel onmogelijk een eenduidige leer kan bevatten, doch veeleer de basis legt voor een moderne dialoog-kerk, die zichzelf in de vaart houdt met behulp van de roeipanen van elk van de met elkaar discussiërende

interpretaties. Het zogenaamde gezag van de Bijbel is niet veel meer dan het gezag dat een mens toekent aan zijn eigen spiegelbeeld. Want 'dialoog' en 'interpretaties' zijn juist de sleutelwoorden van het moderne ontwerp van de 'kerk van morgen'. Wie eerst zijn 'model' in de oude Bijbel projecteert, heeft weinig moeite om eigen model in die Bijbel terug te vinden.

En de brutale conclusie is al geformuleerd: de Bijbel is geen norm voor de kerk der eeuwen, maar bevat het 'oorsprongsverhaal', men mag ook zeggen: de 'funderingsmythe', van de christelijke kerk.⁵

Anders gezegd: de Bijbel biedt ons een literaire constructie die weliswaar van hoge kwaliteit is, maar niet vrij is van literaire ficties en bepaald niet geschikt is als bron van betrouwbare informatie.⁶ Wij leren uit de Bijbel meer over de 'oprichters' van de christelijke kerk dan over de Heer van de kerk.

Zonder 'leer' geen 'waar geloof'

Al deze factoren (het neo-protestants Schriftverstaan, de verering van de 'dialoog' en de 'interpretatie') dragen bij aan de ontkenning van de stelling, dat de Heilige Schrift een 'leer' zou bevatten, laat staan een 'ware leer' of 'het betrouwbare woord naar de leer', waaraan men zich behoort te 'houden' – zoals de apostel Paulus Titus heeft onderricht (Tit. 1 : 9). Dus is ook het spreken van de confessie over het 'ware geloof' een verouderdefictie. Om maar te zwijgen van de historische betrouwbaarheid van het bijbelse verhaal omtrent Christus' borgtocht, kruisgang, opstanding, hemelvaart en be-

Gemeente in opbouw

Vorige week heb ik een aantal kritische **km*** keningen geplaatst bij **De Gaventest van C.A. Schwarz**. Daarbij bracht ik naar voren dat er zowel inhoudelijk als methodisch heel wat bedenkingen zijn in te brengen tegen dit werkboek dat bedoeld is als stimulans en hulpmiddel om meer gaven-gericht ingesteld te raken bij het nadenken over het functioneren **als gemeente**. Tegelijk heb ik toen ook al aangegeven dat, Schwarz' invulling en uitwerking van het een en ander veel vragen oproept, zijn gedrevenheid om meer aandacht te geven aan de geestelijke gaven op zichzelf alle waardering en enthousiasme navolging verdient. Daarom deze week de andere helft van deze tweeluik: hoe kunnen we Schwarz' boodschap op een goede manier oppakken binnen onze kerken?

Een taak laten liggen

Vorige week heb ik gezegd dat God soms **te taken roept**, waartoe je vanuit je bekwaamheden **alleen niet direct zou komen**. Deze stelling hing samen met mijn kritiek dat Schwarz het begrip 'geestelijke gave' helemaal vastzet op iemands bekwaamheden. Ik heb **daarentegen** gepleit voor een bredere kijk op wat iemand betekenen kan in en voor de gemeente, door behalve te kijken naar waar hij of zij goed in is, ook te letten op de **mate van rijpheid van iemands geloof**, de levenssituatie waarin iemand verkeert, en de mogelijke aanstelling of roeping van Godswege misschien wel niet direct in het verlengde van

iemands bekwaamheden. God kan immers geschiktheid geven en laten groeien.

Maar nu moeten we met dit tegenas **tegenover Schwarz niet** aan de haal gaan. Want de stelling dat God zijn zegen verbinden kan aan wat naar menselijke maatstaven er aanvankelijk niet zo veelbelovend uitzag, is niet omkeerbaar, **alsof het dus niet uitmaakt** wat je doet en waar je goed in bent, omdat God **wei zegen op je werk zal geven** als jij maar je best doet. Nee, er moeten wel goede redenen zijn waarom je een taak **oppakt**. Het gebeurt nogal eens dat mensen in de **gemeente** een taak op hun schouders nemen, 'omdat het nu eenmaal ge-

beuren moet' of 'omdat toch iemand het moet **doen**' of 'omdat jij nu net beschikbaar bent'. In een bepaalde situatie **kán zo'n motief** een goede reden zijn, maar is dat op **zichzelf niet**. Want met dit soort motieven beland je gemakkelijk in een **praktijk waarbij bij voorbaat** al nauwelijks of niet naar bekwaamheden gekeken wordt. Dat het **werk gedaan** wordt, lijkt dan belangrijker dan **hoe** het gedaan wordt. Terecht keert Schwarz zich tegen deze scheefgroei, door te wijzen op de mogelijkheid om functies eens bewust vacant te **laten** of taken te laten liggen, wanneer de geschikte **mensen** ervoor niet aanwezig of beschikbaar zijn.

Overleg

Mijn bezwaar tegen een gaventest à la Schwarz, zelfs als **zou zo'n test** inhoudelijk en test-technisch beter in elkaar zitten, is toch dat zo'n benadering de **invulling** van iemands meedoen **in de gemeente** teveel afhankelijk **maakt van wat** het individuele **gemeentelid** zelf leuk vindt en **goed kan**. Hoewel dit **belangrijk is** en goed moet worden meegewogen, moet het zwaartepunt lijkt mij toch liggen bij de **gezamenlijke** verantwoordelijkheid die je hebt als gemeente voor **het functioneren** van het geheel. Daarbij mag noch de vraag waarin iemand **goed is**, noch de vraag welke functies er vacant zijn verabsoluteerd worden. Zowel het thuis in je **eentje** aan de keukentafel een gaventest **invullen**, als het domweg een **benoemingsbrief** overhandigd **krijgen** – ik chargeer even naar beide kanten – doet aan die gemeenschappelijke verantwoordelijkheid **geen recht**. Ik zou willen pleiten voor **het** scheppen

van een sfeer van *overleg* waarin 'vraag en aanbod' in de gemeente goed op elkaar kunnen worden afgestemd. In zo'n setting van overleg zal duidelijk moeten worden, in welk werk iemand het beste ingeschakeld kan worden. In dat overleg spelen iemands bekwaamheden en mogelijkheden een rol, maar evengoed de eventuele onderbezetting in een bepaalde tak van het gemeentewerk. Daarbij mag het eerste het tweede niet overheersen, noch het tweede het eerste. Steeds zal er per geval overwogen en gekozen moeten worden. Uitgangspunt daarbij is in welk soort werk iemand het beste op zijn plekje is, maar omdat dit zelden een kwestie is van alles of niets, alsof iemand maar voor één taak geschikt zou zijn en voor alle andere taken helemaal niet, mag in dat overleg ook de mogelijkheid afgetast worden of de persoon ingeschakeld kan worden voor een werk waar hard mensen nodig zijn. Ook zijn daarbij nog tussen-wegen denkbaar. Zo kan iemand een taak op zich nemen, maar op grond van zijn eigen mogelijkheden die taak op een andere manier vorm geven dan tot nu toe steeds gebeurd is, of de taak wel willen oppakken, maar bepaalde aspecten daarvan weer aan anderen willen overlaten. Ook is te denken aan de mogelijkheid dat iemand een taak oppakt, onder de afspraak dat het een 'proberen' is. Zo schep je ruimte voor de mogelijkheid van groei in geschiktheid, zonder mensen een last op te leggen waarvan ze zich met goed fatsoen niet meer kunnen ontdoen. Het rekenen met iemands speciale mogelijkheden en beperkingen voor de vorm waarin hij of zij een taak op pakt en invult, houdt het werk in de gemeente gevarieerd en levend, goed passend bij de mensen die het werk doen.

Niet pas bij een vacature

Het sterke van Schwarz' benadering vind ik dat hij de vraag naar wat iemand kan betekenen in de ge-

meente niet pas aan de orde wil laten komen naar aanleiding van een bepaalde vacature. De zaak van iemands inzetbaarheid moet sowieso aan de orde worden gesteld met betrekking tot ieder gemeentelid. Er moeten werkvormen bedacht worden met behulp waarvan voor ieder gemeentelid wordt nagedacht over diens geschiktheid en beschikbaarheid, los van het moment waarop zich een vacature aandient. Om te beginnen zou daarom in iedere gemeente duidelijk moeten zijn welke activiteiten er allemaal verricht (moeten/kunnen) worden. Als je de activiteiten inventariseert, zeg in een soort kaartenbak, heb je met zo'n *activiteitenbestand* een concreet en werkbaar uitgangspunt en instrument om gaven-gericht te werken. Daarbij moeten dan niet de gezamenlijke, maar de persoonlijke activiteiten geïnventariseerd worden. Dus bv. niet evangelisatiewerk, – dat is te algemeen – maar wel: een toespraak houden, folders verspreiden, of bijbelcursist begeleiden. Binnen zo'n bestand moet dan nog weer een zekere clustering van activiteiten worden aangebracht, omdat je moeilijk ieder gemeentelid elke denkbare activiteit kunt laten overwegen. Aan de hand van zo'n activiteiten-bestand kan men dan met elkaar aan de praat gaan over wie waar en hoe zal worden ingezet in de gemeente. Het niet meer primair gericht zijn op hoe we vacatures kunnen vervullen, maar op hoe we gemeenteliden kunnen inzetten, lijkt me een wezenlijke en noodzakelijke omslag in ons denken over het functioneren van de gemeente. Natuurlijk moeten daarbij de vacatures als punt van zorg in beeld blijven, maar ze vormen niet langer de enige aanleiding voor en de alles overheersende zorg bij het nadenken over iemands inschakeling bij het werk in de gemeente.

Geen gaven-test maar gaven-gesprek

Terwijl Schwarz mensen 180 vra-

gen laat beantwoorden, om vervolgens via een punten-score-systeem de aandacht te richten op bepaalde gaven, is het, nog afgezien van de methodische vragen die daarbij te stellen zijn, minder gedwongen en beladen, wanneer men in een gewoon gesprek met anderen meer helderheid krijgt over waar de eigen mogelijkheden liggen. Ik stel me voor dat zo'n *gaven-gesprek* plaatsvindt in kleine groepjes van 5 tot 8 personen. Van belang is daarbij wel, dat de gesprekspartners elkaar voldoende kennen om elkaar zinvolle respons te kunnen geven. Zo'n gespreksgroepje kan daarom gevormd worden uit mensen die bij elkaar op vereniging of in een commissie zitten, of elkaar om andere reden wat beter kennen. Met behulp van het activiteitenbestand, praat men er met elkaar over, welke activiteit men bij wie het beste vindt passen. Ieder denkt en praat dus niet alleen over zichzelf, maar ook over anderen. Dit op een positieve manier met elkaar praten *over* elkaar, kan een sterk gemeenschaps-bevorderend effect hebben. Bij het vinden 'passen' van een bepaalde activiteit bij iemand, hoeven niet alleen iemands bekwaamheden een rol te spelen. Natuurlijk zullen die vaak ter sprake komen, maar ook andere argumenten kunnen genoemd worden, bijv. de nood bij bepaald werk, of de gunstige omstandigheden waarin iemand verkeert. Het gaat er maar om dat het gesprek zo open mogelijk is. Het doel van zo'n gaven-gesprek is, dat men gestimuleerd wordt na te denken over het eigen meedoen in de gemeente, en er daarbij meteen enig idee van krijgt in welke richting men kan denken. Eventueel kan zo'n gesprek na enige tijd in een tweede ronde nog weer eens worden voortgezet, waarbij de gedachten-oriëntering verder kan worden ingevuld en geconcretiseerd. Nadat iemand middels een of enkele van zulke gaven-gesprekken een vrij duidelijk idee gekregen heeft,

welk soort activiteiten in de gemeente **voor** hem of haar in aanmerking komen, moet er **verder** worden overlegd over **welke** taak uiteindelijk echt opgepakt zal gaan worden en op welke manier dat het beste **kan** worden ingevuld. Dit nader overleg zou goed kunnen plaatsvinden met de eigen wijk-ouderlingen/**of** diaken. Hierbij zullen dan opnieuw **behalve** iemands bekwaamheden **ook** ter sprake **kunnen** komen wat de mogelijkheden zijn **gezien** de leefomstandigheden van de betreffende persoon, zijn of haar **geloofsrijp**heid en ook de vraag of er **misschien** een roeping ligt niet **zozeer** vanwege eigen mogelijkheden, maar vanwege de **nood** die er is op een bepaald terrein van het **gemeentewerk**.

Als het moment daar is

Als het nadenken over iemands inzetbaarheid in de gemeente moet worden losgekoppeld van het moment waarop zich een vacature aandient, is de volgende vraag waardoor dat moment dan **wél** moet worden bepaald. Aan verschillende zaken kan gedacht worden.

- Allereerst komt natuurlijk in **aanmerking het** moment waarop mensen **nieuw** in een **gemeente binnenkomen**. Hoe **zullen** ze hun plekje in de nieuwe gemeente gaan innemen? **Welke** activiteiten zullen ze oppakken?
- Een tweede moment dat erg **voor** de hand **ligt**, is wanneer **iemand** belijdenis **doet**. Nu iemand zelf verantwoordelijkheid neemt voor zijn of haar lidmaatschap van de gemeente van Christus, is dit **een** aangelegen moment om door te praten over **hoe** die verantwoordelijkheid zich **vertaalt** in **concrete** inzet in en voor de gemeente. Als afsluiting **van** het catechisatie-jaar **zou** met de belijdenis-**catechisanten** in kleine groepjes 'gaven-gesprekken' gehouden kunnen worden.
- Verder is **wijziging van** de leefomstandigheden een reden waar-

om iemand plotseling een grotere beschikbaarheid kan hebben **voor** het werk in de **gemeente**. Te denken is **aan** het met de **VUT** of met pensioen gaan, werkloos worden, de **kinderen** de deur uit hebben, plots alleen zijn komen te staan doordat de partner **weg**valt, en andere gebeurtenissen. In al dit soort gevallen kan de wijk-**diaken en/of -ouderling** het initiatief nemen tot gesprek over de betekenis van het betreffende gemeentelid voor de gemeente.

- Ook kan het zitten in een bepaalde **leeftijd**sfas**e**, een argument zijn **betrokken** te worden bij het nadenken over je plekje in de **gemeente**. Zo is jeugd vanaf een **jaar** of 16 vaak erg bezig met vragen **over** 'ergens bijhoren' en 'serieus genomen worden'. Dit gegeven uit de ontwikkelingspsychologie **kan** reden zijn om juist met jongeren te praten over hun plekje in de gemeente, en ze **ook** werkelijk en **officieel** in te schakelen bij allerlei **gemeentewerk**. Waarom jongeren **wél** weten te vinden als er oud papier moet worden opgehaald, maar hen niet **betrek**ken bij het **meedenken** over **kerksplitsing** of Liturgie, of **andere zaken** waar jongeren **vaak** uitgesproken ideeën over hebben? Wat geeft het dat **die** ideeën vaak nog onrijp zijn? Juist in de **samenwerking** met ouderen kan dat toch worden opgevangen? Het gaven-gericht inschakelen van jongeren **kan** hun betrokkenheid **op** de gemeente positief beïnvloeden in een juist kwetsbare fase van hun leven. Zo kan het gaven-gericht werken ook nog een preventieve functie hebben **met** **betrekking** tot kerkverlating onder jongeren. Ook het bejaard-zijn is **echt** een aanleiding om na te **denken over** iemands actieve **inzet** in de gemeente. Hoe vaak worden de bejaarden in de gemeente niet beschouwd als leden voor wie gezorgd moet worden, en **wordt** te weinig **beseft** dat bejaarden vaak ook heel veel **te** geven heb-

ben. Juist vanuit hun levenservaring **kunnen** ze veel **betekenen** voor de **gemeente**. Wat te denken van een of andere vorm **van** een 'gaven-gesprek' als programma voor een **bejaardenmiddag**? Duidelijk moge **zijn**, dat de vormgeving van een gesprek over gaven altijd aangepast dient te zijn aan de mensen en de situatie. Maar dat geldt niet **alleen** voor bejaarden, maar **ook** voor jongeren, voor wie bijv. **te** denken is aan een gaven-spel. Er is vast **wel** ergens **een** creatieve geest onder ons die zo'n spel **kan** ontwerpen, waardoor je jongeren **kunt** **stimuleren** na te denken over hun **mee**doen in de **gemeente**.

Tot slot noem ik de mogelijkheid om, afgezien van de tot nu toe genoemde speciale momenten voor bepaalde mensen, de geestelijke gaven eens in de zoveel tijd **als gemeente-thema** aan de orde **te** stellen. Op alle mogelijke manieren kan het onderwerp **dan** onder de aandacht gebracht worden, en **kunnen** er tegelijkertijd 'gaven-gesprekken' worden georganiseerd.

Gaven-gerichte opzet ambtswerk

Het is alom **bekend** dat in veel gemeenten de **ambtsvoorziening** een structureel probleem is. Wellicht zou een meer gaven-gerichte benadering **ook van** het ambtswerk hier **enig** soelaas **kunnen** bieden. Ik **bedoel** hiermee dat er misschien meer **gedifferentieerd** zou kunnen worden **binnen** wat **allemaal** behoort tot het werk van een ambtsdrager, teneinde beter aan te sluiten bij de verscheidenheid die er uiteraard **ook** onder ambtsdragers is. Zo zouden **sommigen** vooral belast kunnen worden met beleidswerk, zeg maar een klein college van **dagelijks** bestuur, terwijl **anderen** zich vooral richten op het individuele pastoraat. Ook **zouden** **sommigen** speciaal verantwoordelijk gesteld **kunnen** worden voor een bepaalde **doelgroep** in de gemeente, **bijv.** een

jeugdouderling of een studenten-pastor. Verder zou nagedacht kunnen worden over de accenten die de predikant in zijn **werk** zal leggen, en welke zaken beter gedelegeerd **kunnen** worden aan een andere **ouderling** die **daarvoor** beter geschikt is. Afgezien dat het **werk** voor de ambtsdragers hierdoor veel plezieriger wordt, zei ik zonet dat meer verscheidenheid **binnen** het ambtswerk ook positieve gevolgen **kan** hebben **voor de ambtsvoorziening**. Allereerst al omdat het **ambtswerk** an sich daardoor aan **aantrekkelijkheid** kan winnen, maar ook omdat meer broeders beschikbaar zullen zijn, wanneer ze niet alle ambtswerk hoeven te doen, maar alleen dat ambtswerk dat bij hen past. Sommigen zouden uitstekende zielzorgers in het persoonlijke contact kunnen zijn, maar nu niet direct beleidsmakers voor het **geheel** van de gemeente. Anderen zijn prima leraars, maar hebben geen feeling voor vergadertechniek. Een derde zou prima **scribaatwerk kunnen doen**, maar is **weer** minder geschikt om een eigen wijk te hebben. En een vierde is qua **bekwaamheden wel** heel geschikt, maar is beperkt beschikbaar, zodat een volledige **ambtsfunctie** een te zware **belasting** zou **zijn**.

Ik zeg niet dat ik met het oplaten van dit ballonnetje alle ins en outs van het ambtsdrager zijn heb doorgemeten. Ik realiseer me dat ik hiermee allerlei vragen oproep met **ik-trekking tot een** principieel verantwoordelijke kijk op het ambt. Die vragen heb ik op dit moment ook **allemaal** niet doordacht. Maar de gedachte van het meer gaven-gericht **opzetten** van het ambtswerk lijkt me de aantrekkelijkheid en de **voorzieningsmogelijkheden** van het **ambt** dusdanig **ten goede** te komen, dat het aan te bevelen is deze gedachte verder uit te werken en te doordenken. Misschien pakt iemand dit draadje **eens** op.

lende ideeën die ik hierboven heb gelanceerd **alleen** echt uit de verf **komen** **wanneer** ze **beleidsmatig** worden opgepakt en uitgewerkt.' Ik denk dan ook dat de verantwoordelijkheid om het **lichaamsgewijs** functioneren als gemeente, waarbij in principe voor ieder lid een werkplekje gezocht wordt, meer tot zijn recht te laten **komen** dan vaak het geval is, primair ligt bij de **kerkeraden**. Laten zij hierin initiatief nemen en stimuleren. Zoals altijd is het **ook** hierbij niet nodig dat **iedere** gemeente het wiel opnieuw uitvindt. **Als** er plaatsen zijn waar men al ver gevorderd is **met** zo'n gaven-gerichte benadering in de sfeer waarin hierboven is geschreven, dan zou het goed zijn als daar

bekendheid aan gegeven werd, **zodat** anderen daarvan kunnen meeprofiteren. Tenslotte: al heb ik **vorige week** de bruikbaarheid van **De Gaventest van Schwarz** ernstig in twijfel getrokken, ik hoop **niet** dat we met Schwarz' badwater ook zijn **kind** weggooien, de gedachte waar hij zo warm voor loopt: er moet meer gaven-gericht gedacht en gewerkt **worden** in de gemeente dan doorgaans het geval is.

¹ In dit artikel heb ik **alleen** globaal aangegeven in welke richting we zouden kunnen denken voor concrete vormgeving aan gaven-gericht werken. Voor een verdere en meer methodische uitwerking van het een en ander verwijs ik naar hoofdstuk V van mijn doctoraalscriptie *Gaven in de gemeente. Een analyse en beoordeling van De Gaventest van C.A. Schwarz*, Kampen 1993.

Beleid

Duidelijk zal zijn dat de verschil-

UITNODIGING

voor de 103^e Centrale Diakonale Conferentie
van de
Gereformeerde Kerken in Nederland

D. V. zaterdag 30 september 1995
Aanvang 10.30 uur

"De Open Poort", Veldhoeve I, Hattem (Tel. 0520642048)

AGENDA

voor de 103^e Centrale Diakonale Conferentie te Hattem

1. Opening
2. Mededelingen
3. Verslag van de penningmeester K. Laros
4. Bespreking en beantwoording vragen rapport Werkgroep Landelijke Diakonale Ondersteuning

Pauze met broodmaaltijd

5. Drs. H.R. Schaafsma: "De Driehoek" op oude paden en nieuwe wegen'
6. Beantwoording van overige door diakonieën ingezonden vragen
7. Rondvraag
8. Sluiting

Voor agendapunten 4 en 6 kunt u vragen inzenden naar de secretaris van het Comité, de heer R.E. Houweling, Schotelmos 17, 2914 VC Nieuwerkerk a/d IJssel.

MET JE KINDEREN UITZIEN NAAR DE ZONDAG

Enkele opmerkingen over Woord en sacrament in de opvoeding

Jetze J.D. Baas

O opvoeding en onderwijs

Inleiding

'Mam, waarom breekt de dominee dat brood eigenlijk? En waarom mag ik daar nog niet bijzitten aan tafel en meeën en meedrinken? Ik geloof toch zeker ook in de Here Jezus.'

Begrijpelijke en veel voorkomende vragen van een kind op de basis-schoolleeftijd. Het kind is nieuwsgierig en in al zijn eenvoud wil het betrokken zijn bij het Avondmaal dat voor in de kerk gevierd wordt. Dat wordt vaak anders als ze 15 jaar zijn. Met moeite zoekt Jan achterin zijn psalmboek de tekst voor het formulier. 'Dat hebben we nu al zo vaak gehoord. Bovendien is dat formulier voor de mensen die straks aan tafel gaan. Ik zit er deze dienst toch maar voor spek en bonen bij!'

Herkent u deze twee categorieën kinderen, ieder met zijn of haar eigen reactiepatroon? Reacties die natuurlijk in verband staan met de leeftijd van het kind.

In de rubriek opvoeding en onderwijs van De Reformatie zijn een aantal keren achtereenvolgende artikelen verschenen over de eredienst en de opvoeding. Dit zal in dat verband de laatste aflevering over dat onderwerp zijn. We willen in dit artikel graag hardop met u meedenken over een aantal zaken van Woord en sacramenten in de opvoeding.

Voorleven

Sacramenten zijn volgens onze belijdenis heilige, zichtbare tekenen van Gods liefde voor ons. Is dat voor de ouders in de kerk ook echt zo? Hoe leven we toe naar de kerkdiensten in het algemeen en naar

bijvoorbeeld de avondmaalsdienst in het bijzonder? Zijn de zondagen voor ons de hoogtijdagen? Of zien we soms door de sleur van het 'steeds maar weer' de schittering niet meer. Kinderen kunnen misschien bij zichzelf wel eens denken: zou voor mijn vader en moeder de zondag echt de feestdag zijn? Het zou jammer zijn als dat zo niet overkwam.

Kinderen kunnen misschien bij zichzelf wel eens denken: zou voor mijn vader en moeder de zondag echt de feestdag zijn?

We hoeven er dan niet op te rekenen dat het voor onze kinderen een echte feestdag zal worden. Net als bij andere geloofszaken is ook hier het voorbeeld van de ouders van groot belang voor de beleving van de kinderen. Als ouders al zuchtende naar de kerk gaan omdat het 'weer zo'n lange avondmaalsdienst wordt', hoe zullen dan de kinderen de kerkgang een feest vinden. Dat wil niet zeggen dat de kinderen altijd positief reageren als ouders wel de gepaste feeststemming uitstralen.

Maar toch blijft de vraag voor een stukje zelfonderzoek: Hoe beleeft u als ouders de kerkgang?

Ik denk dat we op dit punt regelmatig te kort schieten. Soms weten we ook niet goed hoe we dat aan moeten pakken.

Op de kerkdienst gericht

Hoe werk je in je gezin aan een positieve kerkgang, aan de zondag als

feestdag? Dat begint niet op het laatste moment. Als je op die dag bijvoorbeeld feestelijk wilt eten dan moet je daarvoor eerder in de week al je plannen maken en je inkopen doen. Zo kun je ook voorbereidingen beffen voor het hoofdgerecht, de kerkgang. De kerk kan daarbij zelf ook stimulansen aanbieden.

In een aantal kerken is het de gewoonte dat de predikant achteraf het thema en de punten van zijn preek in het kerkblad zet. Je zou dat ook kunnen omdraaien. De dominee maakt vooraf bekend waarover hij wil gaan preken. Dat kan met name bij een serie preken over een bepaald bijbelgedeelte. De predikant kan dan naar aanleiding van dat thema een aantal suggesties geven voor de schriftlezing thuis. Zo dat men thuis zo naar de kerkdienst kan toeleven. Dit is misschien wel idealistisch in een tijd waarin predikanten toch al zo overbelast zijn. Aan de andere kant kan deze opzet hen wellicht helpen bij het systematisch werken.

Met de bijbelteksten onder de catechismusvragen zou je je met je gezin kunnen voorbereiden op de kerkdienst van zondag.

Je kunt daar overigens ook thuis op eigen initiatief wel wat aan doen. Want bijna elke zondag wordt er uit de catechismus gepreekt. Je weet de ene zondag al welke zondag de week daarop aan de beurt is. Bij de catechismusvragen staan een aantal bijbelteksten. Daar kun je, als voorbereiding op de zondag, je bijbellezingen aan

tafel een aantal malen mee vullen. De boeken van Inge (de Visser-) **Oostdijk** over de geloofsbelijdenis, de wet en het gebed kunnen daarbij ook dienst doen. Je **kunt** de bladzijden uit die boeken die over dat onderdeel van de catechismus **gaan**, gebruiken als leesmateriaal aan tafel. Je kunt er dan **meteen** een gesprek aan **vastknopen**. **Uitleggen** aan je kinderen waarom je dit leest is hierbij natuurlijk ook heel belangrijk: 'Daarover gaat het zondag in de kerk. De dominee gaat er over preken'. Het mooie is dan dat kinderen het vaak gaan herkennen. Ze komen zondags in de kerk en ze horen de dominee de dingen zeggen waar je samen al eerder over nagedacht hebt. Het gebed aan tafel kan **dan** tevens richting zondagse eredienst gaan en voorbede doen voor de dienaar die op de studeerkamer de preek moet maken.

We **vinden** het moeilijk om **een goed bijbelrooster** op te **stellen** voor het dagelijks lezen van de Bijbel aan tafel. Maar als we ons op **deze** manier richten op die **zondagse preken** met het bijbellezen, dan hebben we een mooi **bijbelrooster** met onderwerpen voor **gesprekken**. **Die gesprekken** zijn **dan vaak** ook gericht op de **zondagse eredienst**. Zoiets kan de **zondag** in heel onze beleving al **veel** meer centraal zetten. En **dat** werkt dan vast **door** naar de kinderen. **Mis-**chien **kan** deze benadering ons ook helpen om het **telkens** weer 'de Bijbel doorlezen van voor naar achter' te doorbreken.

Avondmaalszondag

In dat geheel van de zondagen hebben we de zogenaamde **avondmaalszondagen**. Daar **zou** het feestelijke ook van af moeten stralen. Nota Bene: de tafel van de Here staat voor in de kerk! Als we op de **bovenstaande** manier bezig zijn **met** de zondag, doordeweeks, **dan** komt m'n **avondmaalszondag** niet meer zo maar uit de lucht vallen. **Dan** zijn je **kinderen ook** niet meer

zo verrast als ze de kerk **binnen** komen en de tafel klaarstaat.

Kijken we met onze kinderen in die week ook nog eens extra naar de zaken die opgeruimd moeten worden in ons leven?

Meestal zijn de **avondmaalszondagen** over het hele jaar al bekend. Bovendien wordt er een **week** voor de bewuste zondagen voorbereiding gehouden. Zou dat de **kinderen** ook iets zeggen, die voorbereiding? Doen we er wel wat mee? Kijken we in die week ook nog eens extra naar de zaken die opgeruimd moeten worden in ons **leven**? **Het** kan goed zijn daar ook samen **met je kinderen over te spreken** in die week voor het avondmaal. 'Wat moeten we **veranderen, om nog** meer voor Heer te leven? Jij in jouw leven en ik in het mijne'. In diezelfde week kan ook nog **eens** aan de kinderen het **mooie** van deze instelling van de Here verteld worden. 'Hij wil niet dat we vergeten dat Hij betaalde voor ons! Daarom wil Hij het steeds weer laten zien. En bij Hem aan tafel zitten, dat betekent ik hoor bij Hem. Dat **kun je daar aan** tafel goed zien. Pappa en mamma horen echt bij Jezus. Al zijn we nog zo vuil door de zonden, we zijn nu zo wit als het **kleed** van die tafel. Doordat zijn lichaam brak en zijn bloed stroomde! **Het** is helemaal **goed tussen** God en pap en mam, fijn hè?' in het **boek** 'Ga je mee naar de **kerk**' staan **ook** prachtige bladzijden over het avondmaal. Het is goed die regelmatig **te** lezen met je kinderen als het **weer** bijna **avondmaai** is.

Met oudere **kinderen** is het misschien **meer** geschikt **om** te lezen uit het boekje 'Avondmaalgangers' van Ewoud Gosker. Gedichten over allerlei mensen aan de tafel van God. Dat boek kan gespreks-

stof opleveren om met oudere **kinderen** over het mooie van het Avondmaal door te praten.

Hoe de ouders **thuis** met het avondmaal omgaan is van het grootste belang of het voor de kinderen ook echt feest wordt of niet. U hoeft het feestelijke niet te spelen. Dat hebben ze zo door! Laat het echt feest zijn in onze harten. En als je probeert tot je door te laten dringen wat er feitelijk gebeurt, dan wordt het **vast** echt feest in ons.

Lange diensten

We moeten aan de andere **kant** ook reëel zijn. Er zijn behoorlijk wat grote kerkelijke gemeentes in ons land. In die gemeenten **kunnen avondmaalsdiensten lang** gaan duren. Zeker voor de kinderen. En er **gebeurt** na verloop van tijd eigenlijk niets nieuws meer voor hen.

Hoe houden we **dan** toch de 'feeststemming' er in? Hier zullen waarschijnlijk heel wat **liturgiecommissies** zich over buigen of gebogen hebben.

Het is belangrijk dat kinderen zich **betrokken** blijven voelen. De voorganger **kan** daar op in spelen door bij de tafels **regelmatig liederen** te laten zingen die de **kinderen** kennen. Via de **psalmenlijsten van & basisschool** is daar wel wat aan **te** doen. De organist **kan** voor de **kinderen** bekende **liederen uitzoeken** om tussen de tafels door te spelen. **Ook** hier is een lijntje **met** de basisschool gauw gelegd.

En het kan geen kwaad om aan **tafel** bij de schriftlezing de kinderen regelmatig rechtstreeks aan te spreken. Daarbij is het niet verkeerd de **oudere** jeugd die **nog niet** aan tafel gaat **ook eens 'een beurt'** te geven. Zij hangen vaak wat onderuit en voelen zich maar matig betrokken. Zij horen er toch **helemaal bij en dat** mogen ze wel eens horen ook. Want al lijken ze **soms** nag zo onverschillig, ze willen er in veel **gevallen** maar **wat graag** bijhoren. Ze vragen op deze manier hun aandacht.

Dat **kan** in de **kerk** door ze recht-

streeks aan te spreken. Dat **kan** ook thuis door als ouders **ook** positief over de **feestmaaltijd** te spreken.

Waarom ik niet?

Voor sommige kinderen is het soms moeilijk te begrijpen: **'He kan dat nu? De Here Jezus zegt 'Kom maar bij mij aan tafel'. En ik mag niet komen. ik geloof toch ook in Hem?'**

Wat moet je nu met zo'n vraag als ouders?

Je mag dan tegen de kinderen mooie **dingen** zeggen: Jij wordt toch wel uitgenodigd. Je hoort er echt bij. **Maar** de Here Jezus wil **eerst dat je veel van Hem weet**. Zet **'m** dus op met je **bijbelstudie** en je catechisatie. Dan luister je goed naar zijn roepstem. Je **bent** onderweg naar zijn tafel. Hij wil ook **graag dat je daar komt!**

Je bent onderweg naar zijn tafel. Hij wil ook graag dat je daar komt!

Daarmee **kun** je als ouders een positieve impuls **geven** aan je kinderen. Het avondmaal werkt dan meteen stimulerend **voor** hen.

De doop

Doopfeest. Een woord dat soms **al-**leen voor de doopouders en Run familie lijkt te gelden. Toch is **&** doop een feest voor de hele gemeente. **Ook voor** de kinderen van de kerk. Een **doopdienst** kan soms

Een doopdienst kan aanleiding zijn voor steeds opnieuw benadrukken van Gods liefde voor je kind.

heel onverwachts komen. Je **kunt**

je daar thuis meestal niet op voorbereiden. Het is ook jammer dat dit sacramentsoms **wat ver staat** van 'feest **voor** de hele gemeente'. Dat laatste geldt sterker **voor** gemeenten waar zeer regelmatig gedoopt **wordt**. Het lijkt **dan** soms eerder een dienst op te houden **dan** dat het verhoging van de feestvreugde is. Bij de doop kunnen we onze kinderen weer extra **goed betrekken**. Laat ze **maar** zien wat er gebeurt. 'Dat **is** ook **met jou** gebeurd, joh. Jij kreeg zo maar **dat teken** van God. Hij zei: **dat kind** is van Mij. Jij bent **ook** gedoopt. En **pappa ook, en mamma. Dat teken** is er **nooit** meer af **te halen**. God is altijd bij je! En dat zie je bij **elke doop** weer. G d wil **namelijk** niet dat je Zijn teken vergeet.'

En vanuit die positieve kant **kunt** u dan **ook** met **uw** kind verder praten. Dat **teken** betekent nu **ook dat je zijn** Woorden gelooft. Alle zonden vergeven en eeuwig bij Hem leven! Wat ben jij rijk! **Om** dat niet te vergeten ga je natuurlijk lezen in de **Bijbel**, dan leer je die goede God nog beter kennen. Dan ga je **leven** zoals **Hij** dat wil!

Een **doopdienst** kan aanleiding **zijn** voor **steeds opnieuw benadrukken** van Gods liefde voor je **kind**. Je **kunt** daarbij **steeds** andere elementen naar voren halen. Bijvoorbeeld:

Als je gedoopt **bent staat** je naam in Gods **handpalm** (Jes. 49: 16). Dat betekent dat je naam in Zijn **hand** is. Bij alles wat Zijn hand doet denkt Hij **ook** aan jou!

Als je daar zelf, als volwassene, aan denkt word je toch zeker **ook** heel warm van binnen. Wat is dat machtig mooi. **Mijn naam** in Zijn hand. Dat heerlijke gevoel mogen we doorstralen naar onze **kinderen**.

Tenslotte

In een aantal artikelen **dachten** we na over allerlei aspecten **van** de liturgie met **betrekking** tot de **opvoeding** van **onze** kinderen. Steeds **opnieuw bleek** dat voorleven een heel belangrijk element is in de **geloofs-**

opvoeding. Overigens kan geen van **ons, al** leef je je kinderen nog zo goed voor, zijn **kind geloof** geven. Geloof komt van **God**. Hij werkt het door zijn Geest. Hij wil

Steeds opnieuw bleek dat voorleven een heel belangrijk element is in de geloofsopvoeding.

ons daarbij als instrumenten **gebruiken**. Ouders **van vlees en bloed**, zondig en zwak. Maar **in Zijn kracht zijn we sterk**.

Zo wens ik u veel **goede** momenten tot opbouw van u zelf en uw gezin bij de **geloofsopvoeding** van uw **kinderen**. Tot eer van Hem die de Zijn **hand** op ons en onze kinderen heeft gelegd.

M

meegelezen

Gereformeerd kerkbesef

In het julinumnummer van *Kontekstueel*, tijdschrift voor gereformeerd belijden nú gaan de Hervormde predikanten drs. H. de Leede en dr. J. Hoek op zoek naar een gereformeerde kerk op de kerk. Want het gaat niet goed in en met de Hervormde Kerk, vinden zij. Er is ontkerkelijking, matheid en een gevoel van malaise. En iedere gelovige graast op geheel eigen wijze zijn geestelijk kostje bij elkaar. In Roomse kring kan men daar wel mee leven. Maar in het protestantse denken over de kerk ligt dat anders:

Daar is de spiritualiteit zozeer verbonden met de levende verkondiging van het Woord Gods en met een belijdenis die functioneert, en daar is deze verkondiging weer zozeer verbonden met een duidelijke, ook ambtelijke structurering van de kerk, dat het geloof der gemeente heel gauw verpietert wanneer het met die kerk grondig mis is. Wie maar een beetje gereformeerd kerkbesef heeft, voelt het aan dat de verkondiging in de gemeente nooit te vervangen is door de bijbelkring of het conventikel of de huisgemeente, hoe goed ook en in barre tijden levensnoodzaak voor velen. Zo kunnen we doorgaan. De voorbede in het midden van de samengekomen en avondmaalvierende gemeente is wezenlijk iets anders dan de gebedskring. Het pleit niet vóór de gebedskring (hoe goed ook!) maar het zegt ons dat er iets mis is met de dienst der gebeden in de kerkdienst wanneer mensen het idee krijgen dat er op de gebedskring tenminste echt gebeden wordt. Ondergetekenden – om nog iets te noemen – zijn dankbaar voor een beweging van jongeren

zoals we die zien in massale bijeenkomsten op EO-jongerendagen, conferenties van De Windroos, op zogenaamde Praise-avonden. We zien de grote waarde van nieuwe (opwekkings- en Taizé-)liederen: er kan wel eens een heel grote betekenis van uitgaan tegen de secularisatie. Maar we wagen het er niet mee omdat het naar gereformeerde overtuiging geen kerk is en ook niet kan zijn. Maar er is wel iets ernstig mis wanneer velen – jongeren maar evengoed vele ouderen! – het idee hebben dat hun geloof vooral drijft op de ervaring bij het zanguur ná de kerkdienst dan tijdens de dienst van Woord, sacrament, lied en gebed daarvoor. Er is iets mis wanneer gelovigen zich identificeren met groepen binnen of buiten de kerk, en slechts laatdunkende woorden over hebben voor het niet voor niets zo genoemde 'kerkelijk apparaat'.

Kerkelijk besef bij jongeren

Een ander hervormd geluid bood het *Gereformeerd Weekblad* van 4 augustus jl. Ds. W. van Gorsel zag in het buitenland in de kerkdiensten bijna niemand die jonger was dan 50 jaar. Hervormd-gereformeerde gemeenten bestaan gelukkig nog voor een groot deel uit jongeren.

Intussen is het niet vanzelfsprekend dat wij, wat onze jeugd betreft, zullen houden wat we nog hebben. Lang niet alle jongeren die tot de gemeente behoren en vrij trouw de kerkdiensten en de catechisaties bezoeken, zijn ook werkelijk geïnteresseerd. Daarnaast is er in vele van onze gemeenten een niet te verwaarlozen aantal dat openstaat voor, laten we gemaks-

halve zeggen, evangelische invloeden. Ze bezoeken de EO-jongerendagen, ze zingen opwekkingsliederen en hun taalgebruik verraaft affiniteit met de vrije groepen. Eén en ander doet ons weleens met zorg aan de toekomst denken. Ook onder ons is de kerkverlating niet tot staan gekomen. Zullen er straks nog méér jongeren afhaken en terecht komen in het niets, of bij de vrije groepen?

De kerk niet belangrijk

Het is alweer een tijdje geleden – om precies te zijn op 13 juni – dat het dagblad *Trouw* gesprekken voerde met vier jongeren uit onze Hervormd-Gereformeerde kring. Hun leeftijd varieerde van 18 tot 20 jaar. Het ging voornamelijk over de vraag hoe de jongeren dachten over het Samen-op-Weg-proces, maar uiteraard kwamen ook wel andere zaken aan de orde. (...)

Waar ze het allen over eens waren: de belijdenis moet gehandhaafd blijven. Maar aan het instituut kerk hechtten ze niet zoveel waarde. Letterlijk werd gezegd: 'welke kerk maakt niet uit, als zij maar bijbelgetrouw is'.

Aan de vorm van de erediensten hoefde er voor deze jongeren niet zoveel te veranderen. Indien mogelijk mocht het allemaal wel wat blijer en vrolijker toegaan, bijvoorbeeld door het zingen van enkele opwekkingsliederen.

Zo ongeveer was de hoofdlijn van het gesprek. En ik denk dat deze jongeren in dit opzicht hebben verwoord wat ook leeft bij velen van hun leeftijdgenoten. Althans, in gesprekken met mijn catechisanten vang ik meer dan eens dezelfde signalen op.

Kiezen voor een kerk?

Het zou best eens **kunnen** zijn dat ook aan deze opvattingen bepaalde evangelische invloeden **niet** vreemd zijn. Immers, in die **kringen** behoor je niet krachtens geboorte en doop tot **een bepaalde (verbonds-)gemeente**, maar je komt tot geloof en kiest dan voor een **gemeente** of groep van min of meer gelijkgezinden. En wanneer het je bij nader inzien daar toch niet zo goed bevalt, dan sluit je je aan bij **een** groep waarin je je **beter** thuisvoelt.

Als ik het goed inschat, is dat keuze-denken bezig terrein te winnen, **ook** in de **kerk(en)**. Jonge mensen die gaan bouwen en elders **gaan** wonen vinden het lang niet altijd **vanzelfsprekend** hun **attestatie in** te leveren bij een **zuster gemeente**. **Vaak** gaan ze liever op verkenning uit **om** een gemeente op te zoeken waarin ze zich thuis kunnen voelen. De mogelijkheid **die** onze eigen **kerk** ter onzaliger **ure** heeft geschapen om de **gemeentegrenzen** te perforeren bevordert die hang naar een keuze nog binnen onze eigen kerk!

Maar met evenveel gemak treden jongeren – en soms ook ouderen – in hun nieuwe woonplaats toe tot een gemeente van een ander **kerkverband**. Als er toch maar gepreekt wordt naar Schrift en belijdenis, dan maken die **kerkmuren** immers niets uit? Het ontbreekt dikwijls **ten** enenmale **aan** kerkelijk besef.

PROGRAMMA SCHOOLDAG 1995

Bovenkerk

- 10.00 uur Ds. G. Zomer Jzn. (leider)
Prof. drs. B. Kamphuis: **Honderd** jaar jong
Prof. drs. J.A. Meijer: Die dag daar blijven ze **af**!
- 14.00 uur Prof. drs. G. Kwakkel: Waarom slaapt U?
Ds. M.H. Sliggers (curator)

Broederkerk

- 10.00 uur Ds. P.H. van der Laan (leider)
Dr. K. Veling: Blazen in het zeil (thema)
Drs. C.J. Haak: ...door allen weerlegd... 1 Kor. **14** : 24 (thema)
- 14.00 uur Prof. dr. J. van Bruggen: Gewoon is nog niet **normaal** (thema)
Ds. M. Heemskerk (curator)

Buitenkerk

- 10.00 uur Ds. J. Kruidhof (leider)
Prof. drs. J.A. Meijer: Die dag daar blijven ze **af**!
Prof. drs. G. Kwakkel: Waarom slaapt U?
- 14.00 uur Prof. dr. F. van der Pol: Een satan die zich zondaar wist
Ds. P. Schelling (curator)

Burgwalkerk

- 10.00 uur Ds. D.J. Zandbergen (leider)
Prof. drs. G. Kwakkel: Waarom slaapt U?
Prof. dr. F. van der Pol: Een satan die zich zondaar wist
- 14.00 uur Prof. drs. B. Kamphuis: **Honderd** jaar jong
W.G. Burema (curator)

Chr. Geref. kerk

- 10.00 uur Ds. H. Folkers (leider)
Drs. C.J. Haak: ...door **allen** weerlegd... 1 Kor. **14** : 24 (thema)
Prof. dr. J. van Bruggen: Gewoon is nog niet normaal (thema)
- 14.00 uur Dr. K. Veling: Blazen in het zeil (thema)
Ds. J. Luiten (curator)

Kerkgebouw Geref. Gemeente

- 10.00 uur Ds. A.P. Feijen (leider)
Prof. dr. F. van der Pol: Een satan die zich zondaar wist
Prof. drs. B. Kamphuis: **Honderd** jaar jong
- 14.00 uur Prof. drs. J.A. Meijer: Die dag daar blijven ze **af**!
Dr. W.G. de Vries (curator)

Nieuwe Kerk

- 10.00 uur Ds. J.T. Oldenhuis (leider)
Prof. dr. J. van Bruggen: Gewoon is nog niet **normaal** (thema)
Dr. K. Veling: Blazen in het **zeil** (thema)
- 14.00 uur Drs. C.J. Haak: ...door allen weerlegd... 1 Kor. **14** : 24 (thema)
Ds. C.J. Smelik (curator)

Thema: 'Kerk en wereld'

